HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

גמ' טפח ומחצה בעי כיון דרחב לקבל טפח אידך חצי טפח מלבין ליה בטינא משהו מהאי גיסא ומשהו מהאי גיסא וקיימא אמר רבה בר רב הונא קורה שאמרו צריכה שתהא בריאה כדי לקבל אריח [א] ומעמידי קורה אינן צריכין שיהיו בריאין כדי לקבל קורה ואריח [ב] ורב חסדא אמר אחד זה ואחד זה צריכין שיהיו בריאין כדי לקבל קורה ואריח אמר רב ששת [ג] הניח קורה על גבי מבוי ופרס עליה מחצלת והגביה מן הקרקע שלשה קורה אין כאן מחיצה אין כאן קורה אין כאן דהא מיכסיא מחיצה אין כאן דהויא לה מחיצה שהגדיים בוקעין בה (א) ת"ר [ד] קורה היוצאה מכותל זה ואינה נוגעת בכותל זה [ה] וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל זה ואחת יוצאה מכותל זה ואינן נוגעות זו בזו [ו] פחות משלשה אין צריך להביא קורה אחרת שלשה צריך להביא קורה אחרת [ז] רבן שמעון בן גמליאל אומר פחות מד' אין צריך להביא קורה אחרת ארבע [ח] צריך להביא קורה אחרת [י] וכן ב' קורות המתאימות לא בזו כדי לקבל אריח ולא בזו כדי לקבל אריח אם מקבלות אריח לרחבו טפח אין צריך להביא קורה אחרת ואם לאו צריך להביא קורה אחרת רשב"ג אומר אם מקבלת אריח לארכו שלשה אין צריך להביא קורה אחרת ואם לאו צריך להביא קורה אחרת היו אחת למעלה ואחת למטה ר' יוסי בר' יהודה אומר [ז] רואין את העליונה כאילו היא למטה ואת התחתונה כאילו היא למעלה ובלבד שלא תהא עליונה למעלה מכ' אמה ותחתונה למטה מעשרה אמר אביי ר' יוסי בר' יהודה סבר לה כאבוה בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כאבוה בחדא דאית ליה רואין ופליג עליה בחדא דאילו ר' יהודה סבר למעלה מעשרים ור' יוסי ברבי יהודה סבר בתוך כ' אין למעלה מכ' לא: ר' יהודה אומר רחבה אע"פ שאינה בריאה: מתני ליה רב יהודה לחייא בר רב קמיה דרב רחבה אע"פ שאינה בריאה א"ל אתנייה רחבה ובריאה והאמר ר' אילעאי אמר רב [ח] רחבה ארבעה אע"פ שאינה בריאה רחבה ארבעה שאני: היתה של קש כו': מאי קמ"ל דאמרינן רואין היינו הך מהו דתימא במינה אמרינן שלא במינה לא אמרינן קמ"ל: עקומה רואין אותה כאילו היא פשוטה: פשיטא קמ"ל כדרבי זירא דאמר ר' זירא [ט] היא בתוך המבוי ועקמומיתה חוץ למבוי היא בתוך עשרים ועקמומיתה למעלה מעשרים היא למעלה מעשרה ועקמומיתה למטה מעשרה רואין כל שאילו ינטל עקמומיתה ואין בין זה לזה שלשה אין צריך להביא קורה אחרת ואם לאו צריך להביא קורה אחרת הא נמי פשיטא היא בתוך מבוי ועקמומיתה חוץ למבוי איצטריכא ליה מהו דתימא ליחוש דילמא אתי לאמשוכי בתרה קמ"ל: [י] עגולה רואין אותה כאילו היא מרובעת: הא תו למה לי סיפא איצטריכא ליה כל שיש בהיקפו ג' טפחים יש בו רחב טפח מנא הני מילי א"ר יוחנן אמר קרא [1] ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו עד שפתו עגול סביב וחמש באמה קומתו וקו שלשים באמה יסוב אותו סביב והא איכא שפתו אמר רב פפא שפתו שפת פרח שושן כתיב ביה דכתיב [2] ועביו טפח ושפתו (א) כמעשה כוס פרח שושן אלפים בת יכיל והאיכא משהו כי קא חשיב מגואי קא חשיב [ט] תניא [י] רבי חייא ים שעשה שלמה היה מחזיק מאה וחמשים מקוה טהרה מכדי מקוה כמה הוי ארבעים סאה כדתניא [3] ורחץ (את [י] בשרו) במים

גמ' מלבין לה. לקורה בטינא ממרח בטיט בשיפוע מלא אצבע מכאן וכנגדו מכאן ומשוה אותה לקורה. מלבין לשון לבנים: **ומעמידי הקורה.** אם הניחה על גבי יתידות אין צריכין שיהו בריאין לקבל קורה ואריח אלא לקבל קורה לבד דהא לא יהבי אריח עלה ובקורה הוא דבעינן קביעות כי היכי דתיהוי היכר מעליא אבל מעמידיה לא תלי היכירא בדידהו: **אחד זה ואחד זה.** קורה בעינן בריאות דאריח ומעמידיה בעו בריאות דקורה ואריח: **מחצלת.** להיות מחיצה לייפות כח התירו[ט]: **שהגדיים בוקעין בה.** הואיל וגובהה שלשה הויא מחיצה תלויה ואינה מתרת: **המתאימות.** שהשכיבן זו אצל זו כמו תאומים: **אחת למעלה ואחת למטה.** ובין שתיהם כדי לקבל אריח זו אצל זו אלא שאחת מעמידים [שלה] גבוהים משל חברתה וגבוהים ממנה: **רואין את העליונה כו'.** עד שיהא זו אצל זו בשוה: **למעלה מעשרים אמה.** מן הקרקע דאין שם הכשר קורה: **ולא תחתונה למטה מי'.** סמוך לקרקע: **דאית ליה רואין.** (ב) נמי כאבוה דאמר במתני' רואין אותה כאילו היא של מתכת: **היינו הך.** דתנא ברישא רחבה אע"פ שאינה בריאה ולמה לי תו היתה של קש דאינה בריאה רואין אותה כאילו היא של מתכת: **בריאה במינה אמרינן.** שרגיל להיות באותו המין בריאה כגון קורה של עץ כי אינה בריאה נמי אמרינן רואין כאילו היא בריאה אבל של קש ושל קנים דאינה בריאה במינה אימא לא אמרינן רואין: **פשיטא.** דהכא נמי אמרינן רואין דמאי שנא הא מדרישא: **משפתו עד שפתו.** חללו שלו לבד עובי דופנותיו עשר אמות וכתיב וקו שלשים באמה יסוב אותו אלמא לכל אמה רוחב בעיגולא איכא שלש אמות היקף: **והאיכא.** עובי שפתו דהוה עדיף על י' של חלל ואפילו הכי וקו שלשים הוא דבעי ותו לא: **פרח שושן.** דק מאד כפרח שושן זו: **ועביו טפח.** בשולי דפנותיו מלמטה אבל מלמעלה דק מאד כמעשה שפת כוס פרח שושן: **מגוואי קא חשיב.** קרא להוא קו ל' להיקף דגואי חשיב ליה שאין עובי שפתו מוקף בו אלא קו שלשים הוא מקיף חלל שלשים[ט]: **מקוה טהרה.** ארבעים סאה: במים

ובלבד שלא תהא עליונה למעלה מעשרים. בפ' הישן (סוכה כג.) פריך מהכא למאן דאמר כל היכא דלית ביה טפח לא אמרינן חבוט רמי ומשני תריך הכי ובלבד שלא תהא עליונה למעלה מכ' אלא בתוך כ' ותחתונה סמוכה לה בפחות משלשה וקשה דאדפריך מר' יוסי בר' יהודה לסייעינן מרבנן דלית להו רואין ואומר ר"י דטעמי' דרבנן לאו משום דלית להו חבוט רמי בפחות מטפח אלא משום דבעי קורה ראויה לקבל אריח ופסלי קורה הנופלת ברוח ושתי קורות המתאימות אפילו בפחות משלשה משום דבעי קורה ראויה לקבל אריח: **אתנייה רחבה ובריאה.** פירש רשב"ם ואין מחלוקת בדבר וקשה דאז יש למחוק כל בבא דרואין אלא נראה שהיה [י] מהפך דברי רבי יהודה לרבנן וא"ת מאי פריך מרבי אילעאי דילמא כרבנן ס"ל וי"ל דלא מתוקם מילתיה כרבנן דהא רחבה ארבעה קאמ' ולרבנן דיה שתהא רחבה טפח ואפילו אינה בריאה אלא על כרחך כדרבי יהודה וס"ד דקים ליה לר' אילעאי דר' יהודה בעי רחבה ד' אבל אין צריך שתהא בריאה ומשני רחבה ארבעה שאני אבל ברחבה טפח בעי ר' יהודה שתהא בריאה [כ] ומיהו קשיא כיון דגם דברי רבנן מהפך הוה ליה (ג) למימר מילתיה ארבנן ולמימר אתנייה רחבה אע"פ שאינה בריאה כמילתייהו דרבנן ונראה לרבינו תם דרב יהודה מתני ליה אמילתיה דרבנן ואמר ליה רב אתנייה רחבה ובריאה כמו במתני' אלא שהש"ס המתין לסדר הגמרא זו עד שסיים פלוגתייהו והשתא פריך מר' אלעאי דמסתמא הוי כרבנן ולפי זה יש להוכיח דאין הלכה כרב דקאמר לעיל (ד' יא.) אתנייה צריך למעט דהמשנה לא נשנית כמו שהגיה וכאן נשנית כמו שהגיה וכן פסקו הגאונים וה"ג: **והאיכא משהו.** משמע שהחשבון מלומלם וכן בפ"ק דב"ב (ד' יד:) גבי שני טפחים שנשתיירו בארון ששם ספר תורה מונח שהיא בהיקפה ששה טפחים ופריך כיון דלאמצעיתו נגלל נפיש ליה משני טפחים וכן בתר הכי דמשני בספר דעזרה לתחלתו נגלל ופריך אכתי תרי בתרי היכי יתיב משמע דמלומלם לגמרי וקשיא דאין החשבון מדוקדק לפי חכמי המדות: כמה

מסורת הש"ס

א) סוכה יח. כב. [תוספ' פ"א ה"ם], ב) [לעיל ט.], ג) [שם וש"נ], ד) [בס"א: ארבעה], ה) [ג"ל תני], ו) [פסחים קט:], ז) [עי' פסחים קט.], ח) בס"א: ייתרו, ט) בס"א: של ים, י) והר"א בשם ה"ר אביגדור הגיה דלא קאי לא ארבנן ולא אר' יהודה אלא רב יהודה הוי מתני לחייא ברי' דרב דהכי הלכתא דלא בעי' בריאה כר' יהודה וא"ל אתניי' רחבה דהלכתא רחבה כו' ובריאה כרבנן ופריך והא"ר אילעי אמר רב דהלכתא רחבה ד' אע"פ כו' [ת"י], כ) ועי"ל דאדרב יהודה פריך מר' אילעאי אמר רב דמסתמא רב יהודה ידע כל דברי רב לפי שהיה תלמידו וא"כ היה מילתא דרב כמאן אתי' דלרבנן לא צריך ולרבי יהודה בעינן בריאה ומשני דרחבה שאני ומודה ר' יהודה דלא בעינן בריאה ואתי כר' יהודה [ת"י],

עין משפט נר מצוה

עח א טוש"ע א"ח סי' שסג סעיף יח:
ב [מיי' פי"ז מהל' שבת הל' יג] [טוש"ע שם]:
עט ג מיי' שם הלכה כג טוש"ע שם סעיף כד:
פ ד ה מיי' שם הלכה כד טוש"ע שם סעיף כא:
פא ו מיי' שם הלכה כה טוש"ע שם סעי' כב:
פב ז מיי' שם טוש"ע שם סעיף כג:
פג ח [עיין מ"מ בפי"ז מהל' שבת הלכה יג] טוש"ע שם סעיף יז:
פד ט מיי' שם הלכה כו טוש"ע שם סעיף כ:
פה י מיי' שם טוש"ע שם סעיף יט:

תורה אור השלם

1. וַיַּעַשׂ אֶת הַיָּם מוּצָק עֶשֶׂר בָּאַמָּה מִשְּׂפָתוֹ עַד שְׂפָתוֹ עָגֹל סָבִיב וְחָמֵשׁ בָּאַמָּה קוֹמָתוֹ וְקָו שְׁלֹשִׁים בָּאַמָּה יָסֹב אֹתוֹ סָבִיב: מלכים א ז כג
2. וְעָבְיוֹ טֶפַח וּשְׂפָתוֹ כְּמַעֲשֵׂה שְׂפַת כּוֹס פֶּרַח שׁוֹשָׁן אַלְפַּיִם בַּת יָכִיל: מלכים א ז כו
3. וְאִישׁ כִּי תֵצֵא מִמֶּנּוּ שִׁכְבַת זָרַע וְרָחַץ בַּמַּיִם אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ וְטָמֵא עַד הָעָרֶב: ויקרא טו טז

הגהות הב"ח

(א) גמ' כמעשה שפת כוס פרח: (ב) רש"י ד"ה דאית ליה רואין כאבוה דאמר כצ"ל ותיבת נמי נמחק: (ג) תום' ד"ה אתנייה וכו' מהפך הוה ליה לאסוקי ארבנן מילתיהו ולמימר אתנייה:

מוסף רש"י

קורה היוצאה. להתיר המבוי ונתונה על רוחב פתח המבוי מכותל לכותל וזו אינה מגעת לשני הכתלים (סוכה יח.). **רשב"ג אומר פחות מארבעה.** ר"ש סבירא ליה בכל דוכתא פחות מד' כלבוד דמי (לעיל ט. סוכה כב.). **רחבה ארבעה אע"פ שאינה בריאה.** אם היתה קורה ד' טפחים, אע"פ שהיא דקה ואינה חזקה לקבל אריח כשירה, והא דתנן במתני' בריאה כדי לקבל אריח, כשאינה רחבה ד' טפחים קאמר (לעיל ג.). **וקו שלשים באמה יסוב אותו סביב.** לעשר אמות רוחב שלשים אמה היקף (סוכה ז:).

רבינו חננאל

כיון שנתפרש במשנה כי שיעור קורה כדי לקבל אריח שהיא חצי לבינה של שלשה טפחים, נמצא האריח טפח ומחצה, למה שנינו דיה לקורה טפח, וטפח ומחצה בעי כשיעור אריח. ומשנינן כי משוי האריח על הקורה מעדיף אצבע בגודל מיכן וכמותו מצד אחר ממלאהו בטיט ועומד. פי' בריאה (ו)חזקה. ואמר רב חסדא אחד הקורה ואחד מעמיד קורה כנגד כותלי המבוי, צריכין להיות בריאין כדי לקבל קורה ואריח שעליה. שמועה דרב ששת פשוטה היא. ת"ר קורה היוצאה מכותל צפוני ואינה נוגעת בכותל דרומי שהוא כנגדו אלא יש ביניהן ריוח, וכן שתי קורות אחת יוצאה מכותל צפוני ואחת יוצאה מכותל דרומי ואין נוגעות הקורות זו בזו אלא יש ריוח ביניהן, ואם אותו הריוח פחות מג' טפחים כלבוד דמי וא"צ קורה אחרת. אלא אם אותו הריוח ג' טפחים, צריך קורה אחרת למלאות הריוח ההוא. רבן שמעון בן גמליאל אומר ד' טפחים צריך להביא קורה אחרת, פחות מד' טפחים אין צריך, דסבר כל פחות מד' טפחים כלבוד דמי. וכן שתי קורות דקות משוכות על גבי המבוי שאין אחת מהן בריאה לקבל אריח לארכו שלשה טפחים אין צריך להביא קורה אחרת כו'. היו, שתי קורות, אחת למעלה ואחת למטה ממנה ואין אחת מהן בריאה לקבל אריח, ר' יוסי אומר רואין את העליונה כאילו היא למטה, פי' חבוט רמי. ורואין את התחתונה כאילו היא למעלה, פי' אמרינן גוד אסיק מחיצתא. ובלבד שלא תהא העליונה למעלה מעשרים אמה, שיצאה מתורת פתחו של היכל. ולא תהיה עוד התחתונה למטה מעשרה טפחים שיצאת מתורת מחיצה. אמר אביי ר' יוסי סבר לה כר' יהוד' אבוה בחדא דאית ליה רואין, פי' פצימין (א) שרואין בהן. ופליג על אבוה בחדא, דאילו לר' יהוד' אפילו הקורה אם היא נתונה למעלה מעשרים מכשיר. ר' יהוד' או' רחבה אע"פ שאינה בריאה. ואמר רב(נ') לא היא אלא כעין בריאה אלא אם רחבה הקורה ד' טפחים אינה צריכה בריאה. היתה של קש או של קנים. מהו דתימא רואין אותה כאילו היא של קש אמיץ וחזק שהוא מינו אמרינן, אבל בדבר שאינו מינו לא, קמ"ל רואין אותה כאילו היא של מתכת. עקומה כר' זירא דאמר הקורה במבוי ועקומיתה חוץ למבוי, היא בתוך [כ'] ועקומיתה למעלה מכ', היא למעלה מי' טפחים ועקומיתה למטה מי' טפחים, רואין כל שאילו תינטל עקמומיתה ואין בין זה לזה שלשה, אמרינן כלבוד דמי ואין צריך קורה אחרת כו'. **פיסקא, כל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח.** מנא לן א"ר יוחנן דאמר קרא ויעש את הים מוצק עשר באמה משפתו אל שפתו עגול סביב וחמש באמה קומתו וקו שלשים באמה. פי' רוחב חלל הים עשר באמה רחבו והקיפו שלשים באמה. ואקשינן והא איכא עובי השפתים שנמצא הים עשר אמות ועוד. ופירק מגוואי חשיב, פי' רוחב חלל הים עשר באמה וכן מידת היקף סביבותיו מבפנים הוא מחשב שנמצא ברוחב עשרה להיקף. איבעית אימא שפתו דק היה כמין שפת כוס פרח שושן, וכיון דהוא משהו לא חשיב ליה. **תני ר' חייא** ים שעשה שלמה מחזיק ק"נ מקוה טהרה, דתניא ורחץ את בשרו

רב נסים גאון

דהויא לה מחיצה שהגדיים בוקעין בה. עיקר בירור זה בתוספת' כלאים והיא הברייתא האמורה בזה הפרק הבא לפנינו, כל שהוא פחות מג' צריך שלא יהא בין זה לזה ג' שלא יזדקר הגדי בבת ראש, וכבר בירורנוהו בפרק הזורק במסכ' שבת. **אמר אביי ר' יוסי בר' יהודה סבר לה כאבוה בחדא.** היא שאמר במשנה היתה שלקש או שלקנים רואין אותה כאילו היא שלמתכת. ור' יוסי בנו השוה עמו בזה הדבר כמו שהזכיר בזו הברייתא בכאן ר' יוסי בר' יהודה אומר רואין את העליונה כאילו היא למטה. ברואין השוה שניהן. ובגובה המבוי יותר מכ' היתה חלוקה ביניהן שר' יוסי היה סובר צריך למעט, כי כן אמר ובלבד שלא תהא עליונה למעלה מכ' אמה. ור' יהודה אביו היה מכשיר במבוי שגבוה למעלה מכ' אמה כדתנן מבוי שגבוה למעלה מכ' אמה ימעט, ור' יהודה אומר אינו צריך. ולפי דעתו אפי' עליונה למעלה מעשרים אמה רואין אותה כאילו היא למטה.

(א) אלו ג' תיבות פצימין שרואין בהן הם משוללי הבנה וצ"ע.